

Neža Pogorelčnik*

Regulacijske začasne odredbe

1. Institut začnih odredb do ustavne odločbe Up-275/97

Začasna odredba je eno od sredstev¹ v postopku zavarovanja, katerega namen je zavarovati še neizvršljiv zahtevk.² Do ustavne odločbe Up-275/97³ leta 1998 je prevladovalo stališče, da se ta z začasno odredbo zavaruje tako, da se zagotovi možnost kasnejše izvršbe (t. i. zavarovalne začasne odredbe), nikakor pa se začasna odredba ni smela pokrivati s tožbenim zahtevkom, saj bi to pomenilo, da bi bila upnikova terjatev izpolnjena še pred vsebinsko odločitvijo o glavnem zahtevku. Takšna začasna odredba, za izdajo katere zadošča dokazni standard verjetnosti,⁴ bi namreč prejudicirala odločitev o glavni stvari, s čimer bi sredstvo zavarovanja nadomestilo redni pravdni postopek. Poleg tega bi predčasna izpolnitev terjatve povzročila nevarnost nemožnosti vzpostavitve stanja pred izdano začasno odredbo v primeru morebitne zavrnitve upnikovega tožbenega zahtevka. Tako bi bila z začasno odredbo domnevnemu dolžniku, za katerega se je med sodnim postopkom izkazalo, da ni dolžnik, povzročena enaka škoda, kot je bila z začasno odredbo odvrnjena od predlagatelja.

---

* Mlada raziskovalka na Pravni fakulteti Univerze v Ljubljani; neza.pogorelcnik@pf.uni-lj.si.

¹ Člen 240 Zakona o izvršbi in zavarovanju (ZIZ), Ur. l. RS, št. 51/1998 in nasl.

² Rijavec, CIVILNO IZVRŠILNO PRAVO (2003), str. 227.

³ Odločba US RS, Up-275/97, z dne 16. 7. 1997.

⁴ Standard verjetnosti je dosežen, ko je razlogov za neki sklep več kot tistih, ki kažejo nasprotno.

Sodišča so take predloge zato zavrnila,⁵ izjeme so bile dopuščene le, kadar je bila podlaga odločanja posebni predpis⁶ ali posebni postopek⁷ in je bila takšna možnost torej zakonsko predvidena. Pri odločanju po splošnih pravilih so se tu in tam pojavljali posamezni odstopi,⁸ stališče katerih je dne 16. 7. 1998 potrdilo in utrdilo Ustavno sodišče Republike Slovenije z odločbo Up-275/97.⁹ V tej je razširilo dotedanje dojetje namena začasnih odredb, ki je sicer res v zavarovanju terjatev, vendar ne nujno doseženo z zavarovanjem bodoče izvršbe. V času do odločitve o tožbenem zahtevku lahko namreč pride do nenadomestljive škode,¹⁰ zaradi nastanka katere bo bodoča izvršitev brez pomena, sodno varstvo¹¹ upnika pa ne bo doseglo svojega namena.¹² Za varovanje slednjega je zato potrebno zavarovanje terjatve že med postopkom, in sicer z začasno ureditvijo spornega razmerja, tj. predmeta pravde¹³ (t. i. regulacijske začasne odredbe). Raz-

⁵ Npr. sklep VSL Cpg 1172/93, z dne 1. 9. 1993, sklep VSM Cpg 425/96, z dne 23. 12. 1996: »... se začasna odredba ne sme pokrivati z nobenim verjetno izkazanim zahtevkom – terjatvijo ne glede na to, ali se takšen zahtevek že uveljavlja s tožbo ali pa se šele bo. Zato ni mogoča začasna odredba, ki bi hkrati pomenila izvršilni naslov, oz. izpolnitev bodočega tožbenega zahtevka, tudi če bi bila časovno omejena (do pravnomočnosti spora). Predlagana začasna odredba je po učinku in pravnih posledicah enaka tudi morebitnemu tožbenemu zahtevku ... Takšna začasna odredba pa ni dopustna, saj gre za zahtevek iz verjetno izkazane terjatve.« O taki sodni praksi tudi Šipec, *Zčasne odredbe v sodnih sporih po ZGD*, v: *Podjetje in delo*, 23 (1997) 3-4, str. 288.

⁶ Npr. Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (ZZZDR), Ur. l. SRS, št. 15/1976 in nasl., ki je do 15. julija 1999 v 72. členu določal možnost izdaje začasne odredbe o preživljanju.

⁷ Npr. postopek v pravnih zadevah zaradi motenja posesti, kjer je Zakon o pravdnem postopku (ZPP), Ur. l. RS, št. 26/1999 in nasl., v 427. členu do novele leta 2002 posebej omogočal izdajo začasnih odredb.

⁸ Npr. sklep VSL Cpg 1463/96, z dne 5. 11. 1996, ki skoraj dve leti pred odločitvijo Ustavnega sodišča začasne odredbe po drugem odstavku 267. člena ZIP interpretira kot ukrepe, ki niso primarno namenjeni zavarovanju terjatve, ampak preprečevanju uporabe sile ali nastajanja nenadomestljive škode, za preprečitev katerih se lahko, če je to potrebno, odredi tudi tisto, kar sicer obsega sam zahtevek. Kot objekt varstva razume pravno stanje, ki je osnova sodnega spora, kadar takšnemu stanju grozi nepopravljivo spreminjanje ali ogrožanje, za napačno pa šteje stališče o apriorni nezdržljivosti identitete med tožbenim zahtevkom in predlagano odredbo.

⁹ V nadaljevanju v opombah navajam le številke odstavkov navedene ustavne odločbe.

¹⁰ O pogojih za izdajo regulacijskih začasnih odredb več o nadaljevanju, tu navajam le pogoj, zaradi katerega je Ustavno sodišče regulacijsko začasno odredbo dovolilo v konkretnem primeru.

¹¹ Ustava Republike Slovenije (URS), Ur. l. RS, št. 33/1991 in nasl., zagotavlja pravico do sodnega varstva v 23. členu.

¹² Iz ustavne pravice do sodnega varstva (prvi odstavek 23. člena URS) sicer neposredno ne izhaja pravica do izdaje začasne odredbe. To sredstvo zavarovanja je mogoče povezovati z omenjeno ustavno določbo le pod pogojem, da bi brez izdaje začasne odredbe v času postopka prišlo do ravnanj, ki bi povzročila, da sodno varstvo ne bi več moglo doseči svojega namena. Le v tem primeru je namreč začasna odredba tisto ustrezno procesno sredstvo, ki bo taka ravnanja preprečila in ohranila ustavno pravico do sodnega varstva neomejeno (tako tudi odločba US RS Up-364/04-8, z dne 19. 9. 2005).

¹³ Odstavek 6.

laga, da v ustavno pravico do sodnega varstva spada tudi pravica do začasnega sodnega varstva, je v korist upnika. Odredba, ki ureja sporno pravno razmerje, je namreč izdana brez predhodne kontradiktornosti,¹⁴ zaradi takšnega omejevanja pravic nasprotne stranke do sodelovanja v postopku izdaje pa je nujno, da se k regulacijskim odredbam pristopa restriktivno.

Ustavno sodišče je tako tolmačenje namena začasnih odredb razširilo, zaradi obveznega učinka njegovih odločb¹⁵ pa se je nova vrsta sredstva zavarovanja hitro uveljavila tudi v sodni praksi. Ker so se regulacijske začasne odredbe »rodile« v ustavni odločbi, normativno pa jih nista uredila niti Zakon o izvršilnem postopku,¹⁶ v času veljave katerega je bila sodna odločba izdana, niti ZIZ,¹⁷ ki je bil sprejet dan po izdaji ustavne odločbe, veljajo zanje iste zakonske določbe kot za zavarovalne začasne odredbe, kar pa pri uporabi sproža mnogo nejasnosti.

2. Pojem regulacijskih začasnih odredb

Glede na normativno neurejenost nove vrste odredb se najprej postavi vprašanje, katere začasne odredbe sploh so regulacijske. Že ime pove, da gre za odredbe, ki »regulirajo« oziroma »urejajo«, Ustavno sodišče pa jih je opredelilo¹⁸ kot sredstva, ki »začasno, do dokončne rešitve v sodnem (in izvršilnem) postopku, uredijo sporno pravno razmerje«. V nadaljevanju¹⁹ ustavna odločba določa restriktivno postopanje tudi glede tistih ureditvenih začasnih odredb, s katerimi domnevni upnik predlaga ureditev pravnega razmerja na isti način, kot to zahteva s tožbenim zahtevkom v glavnem postopku.²⁰ Pred letom 1998 je sodna praksa takšne predloge zavrnila, saj so presegali dotedanji doseg začasnih odredb, tj. zavarovanje bodoče izvršbe terjatve. Z razširitvijo njihovega namena so zdaj mogoče ne le začasne odredbe, ki urejajo sporno pravno razmerje, ampak tudi tiste, ki se popolnoma prekrivajo s tožbenim zahtevkom, čemur je sledila tudi

¹⁴ Načelo kontradiktornosti je neposreden izraz ustavne pravice do enakega varstva pravic, ki jo vsakomur daje 22. člen URS. Da je v postopkih izdaje začasnih odredb dopustna naknadna kontradiktornost, je Ustavno sodišče odločilo v sklepu Up-321/96 z dne 15. 1. 1997.

¹⁵ Tretji odstavek 1. člena Zakona o ustavnem sodišču (ZUstS), Ur. l. RS, št. 15/1994 in nasl.

¹⁶ Zakon o izvršilnem postopku (ZIP), Ur. l. SFRJ, št. 20/1978 in nasl.

¹⁷ ZIZ je bil v Uradnem listu RS objavljen 17. 7. 1998, veljati in uporabljati pa se je začel po poteku 90-dnevnega vakacijskega roka, to je 15. 10. 1998.

¹⁸ Odstavek 6.

¹⁹ Odstavek 7.

²⁰ Ko govorimo o pokrivanju s tožbenim zahtevkom, gre torej za vložitev predloga za začasno odredbo po tem, ko se je pravdni postopek že začel.

sodna praksa.²¹ Vsebina regulacijske začasne odredbe je torej pravno razmerje, njen namen pa njegovalna začasna ureditev. Vendar, ali in kako je v ustavni odločbi »odkrita« nova vrsta začasne odredbe združljiva s pogoji, ki jih za izdajo začasnih odredb določa ZIZ?

3. Materialnopravni pogoji

Leta 1998 je bil jugoslovanski ZIP po dveh desetletjih uporabe zamenjan z ZIZ. Ta je na področju začasnih odredb poleg nekaj slogovnih popravkov in nove določbe o učinkih sklepa o izvršbi delno spremenil predvsem pogoje za njihovo izdajo.

3.1. *Obstoj ali nastanek terjatve*

Prvi pogoj, ki ga zakon zahteva za izdajo začasnih odredb tako za zavarovanje denarnih kot nedennarnih zahtevkov, je obstoj ali bodoči nastanek terjatve zoper dolžnika.²² ZIZ je pogoj razširil, saj je bil po ZIP upnik omejen le na že obstoječe terjatve.²³ Sprememba pogoja je v korist upnika, ki začasno odredbo tako lahko predlaga ne le pred začetkom pravnega postopka,²⁴ ampak že, preden njegova terjatev do dolžnika sploh nastane. Zaradi potrebe po hitrem zavarovanju se za izdajo začasne odredbe zahteva le verjetna izkazanost obstoja oziroma nastanka terjatve, kar sodišče večinoma presoja le na podlagi trditev in dokazov predlagatelja, je pa nujno, da ta v predlogu terjatev natančno identificira.

3.1.1. *Terjatev, ne pravno razmerje*

Pred letom 1998, ko je veljalo, da je namen začasnih odredb zagotovitev izvršbe terjatve, je bilo to sredstvo zavarovanja namenjeno le kondemnatornim terjatvam. Te so namreč izvršljive in zato lahko predmet izvršbe, medtem ko je pravni učinek ugotovitvenih in oblikovalnih sodb dosežen že s samo pravno-

²¹ Npr. sklep VSL I Cp 372/2009, z dne 13. 5. 2009, sklep VSL I Cpg 534/2006, z dne 6. 7. 2006, sklep VSK I Cp 1390/2006, z dne 17. 10. 2006, sklep VSL II Cp 4417/2009, z dne 6. 1. 2010, sklep VSL I Cp 997/2010, z dne 17. 3. 2010.

²² Člena 270 in 272 ZIZ.

²³ Člena 265 in 267 ZIP.

²⁴ Kot to omogoča 267. člen ZIZ.

močnostjo. Iz tega razloga so bili zavrtnjeni predlogi,²⁵ s katerimi je predlagatelj želel zavarovanje oblikovalnega ali ugotovitvenega zahtevka.

Preobrat je povzročila omenjena ustavna razširitev namena začasnih odredb. Predmet odločanja je bil v primeru ustavne odločbe sicer opustitvena terjatev (tj. dajatev v širšem smislu), v obrazložitvi odločbe pa je sodišče omenilo,²⁶ da pridejo zaradi ureditvenega namena regulacijskih začasnih odredb te v poštev tudi, kadar je glavni zahtevk ugotovitvene (ugotovitev (ne)obstoja pravice ali pravnega razmerja) ali oblikovalne (vzpostavitev, sprememba ali prenehanje pravice ali pravnega razmerja) narave, ki sicer ne more biti predmet izvršbe. Kljub neobvezujočemu učinku takšne razlage Ustavnega sodišča je sodna praksa stališču sledila.

Regulacijska začasna odredba se tako lahko izda za zavarovanje kondemnatorne, deklaratorne ali konstitutivne terjatve, če je to potrebno, da se za čas do pravnomočne odločitve o glavnem zahtevku uredi sporno pravno razmerje. Nekateri zaradi take vsebine regulacijskih odredb menijo, da je prvemu pogoju za njihovo izdajo zadoščeno, če je s stopnjo verjetnosti izkazan obstoj *pravnega razmerja*, ki bo predmet odredbe, ne pa *terjatve*.²⁷ Po mojem mnenju je takšno stališče napačno, saj ZIZ izrecno določa, da je za izdajo začasne odredbe treba izkazati obstoj oziroma nastanek terjatve.²⁸ Kljub morebitni kompleksnosti pravnega razmerja, v katerem medsebojne terjatve subjektov še niso razvidne, je za uspeh predloga treba izkazati, da predlagatelj ima ali bo imel na podlagi tega razmerja proti dolžniku neko terjatev. Začasna ureditev verjetno izkazanega spornega razmerja, iz katerega ne izhaja terjatev, ki bi jo upnik kasneje sodno uveljavljal, bi bila namreč prehud poseg v pravna razmerja med subjekti, hkrati

²⁵ Npr. sklep VSM Cp 241/97, z dne 11. 3. 1997, sklep VSL Cpg 1319/94, z dne 5. 10. 1994.

²⁶ Odstavek 6.

²⁷ Rijavec, CIVILNO IZVRŠILNO PRAVO (2003), str. 265, pravi, da »mora upnik izkazati verjetnost, da obstaja sporno in nejasno pravno razmerje ali pravica«. Avtorica tako dopušča možnost, da zakonski pogoj verjetnega obstoja terjatve v primerih regulacijskih začasnih odredb nadomesti verjeten obstoj pravnega razmerja. Da je za izdajo regulacijske začasne odredbe dovolj verjetno izkazan obstoj spornega pravnega razmerja, ki je predmet zavarovanja, velja tudi v hrvaški pravni teoriji. Tako Dika, GRAĐANSKO OVRŠNO PRAVO (2007), str. 889.

²⁸ Tako tudi sklep VSC I Ip 762/2007, z dne 23. 7. 2007: »Le izkazovanje potrebe po začasni regulaciji določenega pravnega razmerja za izdajo začasne odredbe na podlagi 272. člena ZIZ tako ne zadošča, ampak je za regulacijsko začasno odredbo upniku potrebno izkazati verjetnost obstoječe ali bodoče nedenarne terjatve dolžnika, v zavarovanje katere začasno odredbo predlaga.« Podobno tudi Šipec, v: Šipec, Plavšak, Klampfer, Jerovšek, Čebulj, ZAČASNE ODREDBE (2001), str. 87: »... treba izkazati za verjetno, da ima upnik nedenarno terjatev ali da mu bo terjatev zoper dolžnika nastala. Zakon torej nikjer ne določa, da bi se začasna (regulacijska) odredba lahko izdala, če bi upnik do dolžnika verjetno izkazal pravno razmerje takšne vrste, da bi ga bilo treba začasno regulirati«.

pa bi povzročila nepotrebno delo sodišč. Pri tem je nujno, da je predlagana regulacijska začasna odredba, ki neposredno sicer služi spornemu razmerju, z verjetno izkazano terjatvijo povezana,²⁹ torej da ima predlagatelj za takšno začasno odredbo pravovarstveni interes.

3.1.2. Narava terjatve

Za izdajo regulacijske začasne odredbe mora predlagatelj torej izkazati obstoj ali bodoči nastanek terjatve, vendar se pri tem zastavi vprašanje, kakšna mora biti njena narava, da upraviči začasno zavarovanje.

Nekateri v ZIZ razširjeni pogoj na »bodoči nastanek terjatve« razumejo tako, da je s tem razširjena le možnost zavarovanja še neobstoječega dajatvenega zahtevka, ki bo nastal z ugoditvijo vtoževanemu ugotovitvenemu ali oblikovalnemu.³⁰ Začasno odredbo torej kljub ustavni odločbi pravzaprav še vedno povezujejo z dajatvenim zahtevkom,³¹ kot je to pri zavarovalnih začasnih odredbah. Takšno stališče izhaja tudi iz ZIZ, ki začasno odredbo ureja kot sredstvo zavarovanja denarne³² ali nedendarne³³ terjatve, pri tem pa v prvi točki 16. člena izraz »terjatev« tolmači kot pravico do denarnega zneska ali do neke druge dajatve, storitve, dopustitve ali opustitve.³⁴ Gramatikalno gledano torej ZIZ omejuje institut začasnih odredb na kondemnatorne terjatve in tako v prvem odstavku 270. člena kot v prvem odstavku 272. člena ZIZ za pogoj postavlja verjetno izkazan (bodoči) obstoj terjatve dajatvene narave. Takšnemu stališču včasih še danes

²⁹ Da je mogoče začasno odredbo predlagati samo v povezavi s konkretnim glavnim zahtevkom, za katerega je treba izkazati verjetnost, da je utemeljen, izhaja iz Rijavec, CIVILNO IZVRŠILNO PRAVO (2003), str. 261. Tako stališče najdemo tudi v sodni praksi, npr. Vrhovno sodišče, sklep G 53/2011, z dne 15. 11. 2011, Vrhovno sodišče, sklep G 11/2009, z dne 9. 6. 2009, sklep VSC I Ip 762/2007, z dne 23. 7. 2007, sklep VSL I Cpg 852/2011, z dne 8. 9. 2011.

³⁰ Rijavec, CIVILNO IZVRŠILNO PRAVO (2003), str. 263, pravi, da je ZIZ z možnostjo sklicevanja na verjetnost, da bo terjatev šele nastala, »omogočil izdajo začasnih odredb za zavarovanje tistih terjatev, ki izhajajo iz oblikovalnih in ugotovitvenih zahtevkov in so posledica teh zahtevkov oz. njihovih učinkov«.

³¹ Šipec, v: Šipec, Plavšak, Klampfer, Jerovšek, Čebulj, ZAČASNE ODREDBE (2001), str. 86, pravi, da »kadar iz spornega pravnega razmerja ne bodo sledile (niti bodoče) kondemnatorne terjatve, predmet presoje o verjetnosti očitno ne bo moglo biti razmerje samo«. Iz tega lahko sledi sklep, da se na regulacijsko začasno odredbo veže le kondemnatorna terjatev, ne pa tudi terjatev ugotovitvene ali oblikovne narave.

³² Prvi odstavek 270. člena ZIZ.

³³ Prvi odstavek 272. člena ZIZ.

³⁴ Kar so oblike izpolnitvenih ravnanj. Tako Plavšak, v: Plavšak, Juhart in drugi, OBLIGACIJSKI ZAKONIK S KOMENTARJEM (2003), str. 271.

sledi tudi sodna praksa,³⁵ ki po mojem mnenju predlog za regulacijsko začasno odredbo neutemeljeno zavrne, ker predlagatelj ni verjetno izkazal dajatvenega zahtevka, ki bo izšel iz ugotovitvenega ali oblikovalnega, ki je predmet tožbe.

Kljub takšni normativni ureditvi že v času izdaje ustavne odločbe³⁶ (ZIZ definira terjatev enako kot ZIP) je Ustavno sodišče regulacijske začasne odredbe izrecno dopustilo za terjatve, ki ne morejo biti predmet izvršbe,³⁷ s čimer je omogočilo njihovo izdajo v sporih, v katerih je terjatev ugotovitvene ali oblikovalne narave.³⁸ V takem primeru je prvi pogoj za izdajo začasne odredbe torej izpolnjen, če predlagatelj dokaže verjeten obstoj ali nastanek ugotovitvene oziroma oblikovalne terjatve, saj Ustavno sodišče izdaje odredbe ni pogojevalo z bodočim nastankom dajatvenega zahtevka.

Sodišča bi zato morala za izdajo začasne odredbe presoјati verjeten obstoj ali nastanek terjatve ne glede na njeno naravo. V primeru ugotovitve obstoja ali šele bodočega nastanka ugotovitvene ali oblikovalne terjatve je prvi pogoj za izdajo začasne odredbe tako izpolnjen, četudi iz take terjatve kasneje ne bo nastal dajatveni zahtevk.³⁹ Pravilne so zato sodne odločbe, ki za izdajo regulacijskih začasnih odredb presoјajo zgolj verjetnost oblikovalne⁴⁰ ali ugotovitvene⁴¹ terjatve. Pri tem je treba ločeno presoјati, ali ima tožnik za ugotovitveno tožbo, iz katere ne bo dobil dajatvenega zahtevka, sploh pravni interes. Paziti pa je treba tudi, da predlog za začasno odredb na podlagi take terjatve vsebinsko ne presega uveljavljanega ugotovitvenega zahtevka.

³⁵ Sklep VSL I Cp 1019/2012, z dne 11. 4. 2012: »Ob dejstvu, da tožeča stranka ni za verjetno izkazala nobene materialnopravne podlage za dajatveni zahtevk zoper prvo toženo stranko, ni pomembno, da se sodišče prve stopnje ni posebej opredeljevalo glede utemeljenosti predloga za izdajo začasne odredbe v povezavi z ugotovitvenim delom tožbenega zahtevka, ki sam ne more biti predmet zavarovanja z začasno odredbo.« Sklep VSL I Ip 2681/2011, z dne 1. 6. 2012: »Sodišče prve stopnje zavrnilo predlog ... (tožnik) izkazuje obstoj nedenarne terjatve glede ugotovitve obsega skupnega premoženja, iz navedb v predlogu pa ni moglo (sodišče) izluščiti uveljavljanja kakšnega dajatvenega zahtevka.«

³⁶ Tako tudi Vrhovno sodišče, sklep II Ips 105/2008, z dne 26. 6. 2008.

³⁷ Odstavek 6.

³⁸ Da so pred tem sodišča predloge za začasne odredbe glede takih zahtevkov zavrnila, češ da ni primeren izvršilni naslov za izvršbo, je razumljivo (npr. sklep VSM Cpg 433/96, z dne 23. 12. 1996). Skrb pa zbuja, da najdemo sodno prakso z isto vsebino še v času po ustavni odločbi (npr. sklep VSL II Cp 2076/1999) in celo več kot desetletje po njej (sklep VSL I Cp 2058/2009, z dne 26. 6. 2008, sklep VSL I Cp 364/2013, z dne 20. 2. 2013).

³⁹ O regulacijskih začasnih odredbah pri ugotovitvenih in oblikovalnih zahtevkih, ne da bi jih vezala na bodočo dajatveno terjatev, tudi Volk, *IZVRŠBA IN ZAVAROVANJE* (2000), str. 401.

⁴⁰ Sklep VSL I Cpg 142/2000, z dne 23. 3. 2000, sklep VSL II Cp 725/2000, z dne 6. 5. 2000, sklep VSL I Cp 2896/2011, z dne 5. 10. 2011.

⁴¹ Npr. Vrhovno sodišče RS, sklep II Ips 105/2008, z dne 26. 6. 2008, sklep VSL I Cpg 852/2011, z dne 26. 6. 2008.

3.1.3. *Regulacijske začasne odredbe za denarne terjatve*

3.1.3.1. *Regulacijske začasne odredbe za denarne terjatve po splošnih predpisih*

Ustavno sodišče je regulacijsko vrsto začasnih odredb »odkrilo« v primeru, katerega predmet je bil opustitveni zahtevek, ki poleg storitvenega in dajatvenega v ožjem pomenu spada med dajatvene zahtevke v širšem pomenu. V obrazložitvi ustavne odločbe je omenilo še, da takšne začasne odredbe pridejo v poštev še pri ugotovitvenih in oblikovalnih tožbah, skozi vso obrazložitev pa omenjalo le 267. člen ZIP.⁴² Na podlagi tega je obveljalo stališče, da so z ustavo skladne tiste začasne odredbe, ki so namenjene ureditvi spornega pravnega razmerja, pri čemer je glavni zahtevek nedenarne narave. Ustavna odločba pa nikjer ne omenja bodisi denarnih zahtevkov bodisi 265. člena ZIP, zato nastane vprašanje, ali je izdaja sredstva zavarovanja, ki ureja pravno razmerje, mogoča, kadar je predmet spora denarna terjatev. Ali je v takem primeru mogoče izdati začasno odredbo, katere vsebina se prekriva s tožbenim zahtevkom? Sodna praksa je že pred ustavno odločbo za te terjatve izjemoma dopuščala izdajo regulacijskih začasnih odredb, in sicer kjer je to določal poseben predpis.⁴³ Vprašanje torej je, ali je ustavna odločba dopustila regulacijske začasne odredbe tudi za zavarovanje denarnih terjatev, ki se uveljavljajo po splošnih predpisih. Ustavno sodišče nove vrste odredb izrecno ni omejilo na nedenarne zahtevke, bistvo njegove odločbe je bila le razširitev pojma začasnih odredb tudi na tiste, katerih cilj ni zavarovanje izvršbe, ampak ureditev razmerja. Presodilo je, da je v skladu z ustavo stališče, da je vsebina začasne odredbe enaka tožbenemu zahtevku.

Slovenska zakonodajna ureditev začasnih odredb povzema ureditev avstrijskega Exekutionsordnung,⁴⁴ ki prav tako normativno ne ureja ureditvene vrste začasnih odredb. Tudi tam je zaradi pravne praznine potrebo po regulacijskih začasnih odredbah v praksi zadovoljilo Vrhovno sodišče,⁴⁵ danes pa se po prevladujočem stališču pravne teorije in prakse kot podlaga zanjo uporablja drugi odstavek 381. člena EO,⁴⁶ ki določa, da se za zavarovanje nedenarnih zahtevkov lahko izda začasna odredba, če je njena izdaja potrebna za preprečitev grozeče

⁴² Ta govori o začasnih odredbah za zavarovanje nedenarnih terjatev.

⁴³ Gre predvsem za ZZZDR oz. danes ZPP, ki omogoča plačevanje preživnine v zakonskih in družinskih sporih, ter za začasne odredbe o plačevanju nadomestila plače delavcu.

⁴⁴ Gesetz vom 27. Mai 1896, über das Exekutions- und Sicherungsverfahren (Exekutionsordnung – EO), RGBl 1896/79 in nasl.

⁴⁵ Odločba št. 2 Ob 330/97m, z dne 19. 3. 1998.

⁴⁶ V Sloveniji temu odgovarja druga alineja drugega odstavka 272. člena ZIZ.

sile ali odvrnitev grozeče nenadomestljive škode.⁴⁷ Tako kot pri nas so tudi v Avstriji regulacijske začasne odredbe bile »ustanovljene« v sporu, v katerem glavni zahtevki ni bil denarne narave, zaradi česar se je v prakso⁴⁸ preneslo mišljenje o njeni vezanosti na nedenarne zahtevke. Vendar se v avstrijski pravni teoriji najdejo stališča,⁴⁹ ki regulacijskih začasnih odredb ne vežejo na specifično naravo zahtevka. Tako nekateri pravniki trdijo, da je vsebina zahtevka, ki izvira iz z začasno odredbo urejenega spornega pravnega razmerja, nepomembna in je tako lahko denarne ali nedenarne, ugotovitvene ali oblikovalne narave.⁵⁰

V hrvaškem Ovršnem zakonu⁵¹ so po zgledu nemškega Zivilprozessordnung⁵² regulacijske začasne odredbe izrecno urejene v členu o začasnih odredbah za zavarovanje nedenarnih terjatev,⁵³ pa vendar tudi tam pravna teorija dopušča možnost, da se v istem sporu poleg izdaje regulacijske začasne odredbe, ki ureja sporno razmerje, izda še zavarovalna začasna odredba, ki zavaruje denarno (ali nedenarno) terjatev.⁵⁴ Iz tega bi lahko sklepali, da je za ureditev spornega pravnega razmerja torej dopuščena izdaja regulacijske začasne odredbe tudi v primeru, v katerem je glavni zahtevki denarne narave.

Glede na to, da slovensko Ustavno sodišče regulacijskih začasnih odredb ni omejilo na nedenarne zahtevke, da si je mogoče predstavljati pravno razmerje, ki ga je treba urediti do končne odločitve o glavnem denarnem zahtevku, in da iz ureditve ZIZ o začasnih odredbah za denarne terjatve ne izhaja večja omejitev za regulacijske začasne odredbe kot za nedenarne zahtevke, pri katerih pa je ta vrsta začasnih odredb v teoriji in praksi sprejeta, menim, da bi jih bilo treba pri nas dopustiti tudi za spore v zvezi z denarnimi zahtevki.

Pri tem bi bilo seveda treba upoštevati pogoje, ki jih za začasne odredbe za zavarovanje denarnih terjatev določa ZIZ, in tiste, ki jih je za izdajo regulacijskih začasnih odredb postavilo Ustavno sodišče. Vsebina denarne terjatve je navadno zahteva na izročitev določenega zneska denarja, za izdajo regulacijske začasne

⁴⁷ Glede standarda škode je avstrijski EO strožji kot slovenski ZIZ, saj zahteva, da je grozeča škoda nenadomestljiva, kakršen je bil pogoj tudi prej v slovenskem ZIP, vendar pa avstrijska sodna praksa standard razlaga široko in tako upnikom institut začasne odredbe iz tega razloga ni povsem nedosegljiv. Ker je bila v Sloveniji zakonodajna ureditev sicer povzeta po avstrijski, sodna praksa pa širši razlagi tega pravnega standarda ni sledila, je zakonodajalec ob sprejemanju ZIZ pravni standard omilil.

⁴⁸ Frad, Schimka, Austria, v: INTERNATIONAL CIVIL PROCEDURE (2003), str. 67.

⁴⁹ König, EINSTWEILIGE VERFÜGUNGEN IM ZIVILVERFAHREN (2012), str. 75, tako tudi Rechberger, Oberhammer, EXEKUTIONSRECHT (2009), str. 250.

⁵⁰ Tako König, EINSTWEILIGE VERFÜGUNGEN IM ZIVILVERFAHREN (2012), str. 75 in 79.

⁵¹ Ovršni zakon, Narodne novine, št. 112/12 in nasl.

⁵² Zivilprozessordnung (ZPO), RGeBl. ber. 1877 S. 83 in nasl.

⁵³ Drugi odstavek 347. člena.

⁵⁴ Dika, GRAĐANSKO OVRŠNO PRAVO (2007), str. 890.

odredbe pa mora torej obstajati potreba po začasni ureditvi spornega razmerja (in ne zavarovanju bodoče izvršbe), kadar bi šlo za ujemanje začasne odredbe z zahtevkom, pa celo potreba po naložitvi celotnega ali delnega plačila za čas do odločitve v glavnem postopku. Ker gre za hud poseg v dolžnikov položaj, je njena izdaja mogoča le v izjemnih primerih, pogoje, ki jih zakon določa za njeno izdajo, pa je treba presojati restriktivno.

Glede na to, da ustavna odločba pogoj iz prvega odstavka 267. člena ZIP, ki se ujema z zdaj veljavno prvo alinejo drugega odstavka 272. člena, tj. obstoj nevarnosti, da bo uveljavitev terjatve onemogočena ali precej otežena, izrecno veže na zavarovalne začasne odredbe,⁵⁵ lahko pogoj iz drugega odstavka 270. člena ZIZ, tj. obstoj nevarnosti, da je zaradi dolžnikovega odtujevanja, skrivanja ali kakšnega drugečnega razpolaganja s premoženjem uveljavitev terjatve onemogočena ali precej otežena, izključimo kot predpostavko za izdajo regulacijskih začasnih odredb glede denarnih terjatev. Tako ostane za izdajo teh le še pogoj, da upnik izkaže, da bo dolžnik s predlagano odredbo pretrpel le neznatno škodo.⁵⁶ To je pravni standard, katerega vsebino presoja sodišče v vsakem konkretnem primeru. Predlagatelj mora tako za izpolnjenost pogoja sodišču dokazati, da dolžnik verjetno ne bo pretrpel škode oziroma da bo ta škoda le neznatna.⁵⁷ Teoretičen primer, ko bi bil obstoj upnikove terjatve očiten, njena velikost majhna, dolžnik pa nadvse premožen, zaradi česar bi upnik najbrž lahko uspel s predlogom za predčasno plačilo terjatve, si je mogoče zamisliti, v praksi pa jih najbrž ne bo prav dosti.

V vsakem primeru pa je nujno preveriti še pogoj reverzibilnosti; torej ali bi v primeru zavrnitve tožbenega zahtevka bilo mogoče za toženca vzpostaviti prejšnje stanje.⁵⁸ Začasna odredba, ki bi tožencu ne le onemogočila uporabo sredstev z njihovo zamrznitvijo (kakršen je možni učinek zavarovalne začasne odredbe), ampak denarna sredstva že prenesla v tožnikovo sfero, pomeni za toženca veliko nevarnost. Nosi namreč tveganje, da tožnik ob morebitni zavrnitvi zahtevka finančno ne bo sposoben vrniti prejetega zneska. Pogoj reverzibilnosti je zato za regulacijske začasne odredbe že v odločbi Up-275/97 določilo Ustavno sodišče. Pogoj je podoben tistemu, ki ga je za regulacijske začasne odredbe postavilo Sodišče Evropskih skupnosti (danes Sodišče Evropske unije). V prime-

⁵⁵ Odstavek 5.

⁵⁶ Tretji odstavek 270. člena ZIZ. Isti pogoj ZIZ v tretjem odstavku 272. člena določa tudi za izdajo začasnih odredb v zvezi z nedenarnimi terjatvami, zaradi česar v delu o teh ne bom posebej pisala o njem.

⁵⁷ Tako tudi Dežman, Izdaja začasne odredbe za zavarovanje denarne terjatve, v: *Pravna praksa*, 29 (2010) 36, str. 9.

⁵⁸ Odstavek 9.

ru Van Uden⁵⁹ je odločilo, da posamezen ukrep, izdan po pravilih o nacionalni pristojnosti,⁶⁰ ustreza pojmu sredstev zavarovanja po Uredbi št. 44/2001,⁶¹ če izpolnjuje dva dodatna pogoja, pri čemer je eden od njiju varščina oziroma garancija, da bo v primeru tožnikovega neuspeha z glavnim zahtevkom dolžniku zagotovljena vrnitev plačanega zneska.⁶²

Tako je na upniku breme, da sodišču (poleg zakonskih pogojev) dokaže tudi možnost odprave posledic izdane začasne odredbe. Upnike denarnih terjatev pa v praksi očitno skrbi predvsem bodoča izvršba,⁶³ saj je slovenske sodne prakse o regulacijskih začasnih odredbah glede denarnih terjatev zelo malo. Večina predlogov je zavrnenih, češ da so začasne odredbe za zavarovanje denarnih terjatev namenjene le zagotovitvi premoženja za bodočo izvršbo⁶⁴ ter da tako sodna praksa kot ZIZ priznavata regulacijske odredbe izključno za zavarovanje nedenarnih terjatev,⁶⁵ najdejo pa se tudi odločbe,⁶⁶ iz katerih je razvidno ukvarjanje sodišča z vprašanjem, ali je ta vrsta odredb mogoča tudi v zvezi z denarno terjatvijo.

Ker pravne podlage, ki bi po splošnih pravilih ZIZ izrecno dovoljevala regulacijske začasne odredbe glede denarnih terjatev, ni,⁶⁷ v pravni teoriji pa je mogoče najti stališča o nedopustnosti takih odredb,⁶⁸ so upniki in sodišča glede

⁵⁹ Sodba v zadevi Van Uden Africa Line v. Deco Line, z dne 17. 11. 1998, št. C-391/95, 1998, ECR I-7122.

⁶⁰ V konkretnem primeru je bil jedro spora nizozemski *kort geding*, katerega vsebina je toženčevo plačilo denarnega dolga še pred končno odločitvijo o glavni stvari, ki se mu naloži, če sodišče oceni, da toženec nima resnih možnosti za obrambo. O tem tudi Galič, Učinki začasnih odredb, v: GRADIVO (2007), str. 17, in Galič, Začasne odredbe v evropskem civilnem procesnem pravu, v: Zbornik znanstvenih razprav, 64 (2004), str. 135.

⁶¹ Uredba Sveta (ES) št. 44/2001 z dne 22. decembra 2000 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah (Bruseljska uredba), UL L 12 z dne 16. 1. 2001.

⁶² Drugi pogoj je, da se sredstvo lahko nanaša le na premoženje, ki se nahaja na ozemlju države izdaje sredstva (47. odstavek odločbe).

⁶³ Kar je podlaga za predlaganje zavarovalnih začasnih odredb. Pa tudi teh je v primerjavi z začasnimi odredbami za zavarovanje nedenarnih terjatev bistveno manj.

⁶⁴ Sklep VSL I Cpg 437/2010, z dne 13. 4. 2010.

⁶⁵ Sklep VSL I Cpg 437/2010, z dne 13. 4. 2010.

⁶⁶ Sklep VSL I Cpg 437/2010, z dne 13. 4. 2010, sklep VSK I Cp 1125/2006, z dne 9. 1. 2007. Glede na dejstvo, da sodišče predloga ni že v začetku zavrnilo, češ da regulacijske začasne odredbe niso namenjene zavarovanju denarnih terjatev, ampak je ta razlog navedlo za povrh, potem ko je zavrnitev predloga že utemeljilo z neobstojem okoliščin za njeno izdajo, je razvidno, da sodišče ni bilo prepričano, da regulacijske začasne odredbe glede denarne terjatve res ne more izdati.

⁶⁷ Npr. spor o preživnini med bivšima zakoncema po tem, ko je bila zakonska zveza že razvezana (sklep VSK I Cp 1267/2005, z dne 4. 10. 2005).

⁶⁸ Šipec, v: Šipec, Plavšak, Klampfer, Jerovšek, Čebulj, ZAČASNE ODREDBE (2001), str. 71.

njihovih predlogov previdni. Menim, da je glede na slovensko zakonodajo in ustavno odločbo s tega področja tako sredstvo zavarovanja mogoče tudi v zvezi z denarnimi zahtevki, nujno pa je, da se pri tem pogoji, ki jih v 270. členu določa ZIZ, presojuje strogo.

3.1.3.2. Regulacijske začasne odredbe za denarne terjatve v zakonskih sporih ter sporih iz razmerij med starši in otroki

Kot izjeme, glede katerih so regulacijske začasne odredbe brez dvoma mogoče tudi za zavarovanje denarnih terjatev,⁶⁹ sodna praksa⁷⁰ tako kot že pred ustavno odločbo dopušča začasne odredbe v zakonskih sporih in sporih med starši in otroki. ZPP⁷¹ namreč v 411. členu med drugim⁷² omogoča tudi začasne odredbe o preživljanju otrok in zakonca, pri čemer za njihovo izdajo ne določa posebnih pogojev, ampak se glede teh sklicuje na ZIZ.⁷³ Da gre za regulacijsko in ne zavarovalno naravo teh odredb je jasno, saj si tožnik ne prizadeva za zavarovanje izplačila preživnine po pravnomočnosti sodne odločbe, v kateri mu bo prisojena, ampak za preživljanje med pravnim postopkom.

Sodna praksa se v teh primerih, razen izjem, s pogojem nastanka neznatne škode, ki je glede na ZIZ edina možnost za izdajo regulacijskih začasnih odredb za denarne terjatve, ne ukvarja. Predvsem starejša sodna praksa se presoje izpolnjenosti pogojev, ki jih za izdajo določa zakon, ni lotevala.⁷⁴ Izdajo začasnih odredb o preživnini je v večini utemeljevala z nepreskrbljenostjo tožeče stranke, ki ji je treba zagotoviti nujno preživetje,⁷⁵ ali z varovanjem koristi otroka, ki nedvomno ne živi pri toženem staršu.⁷⁶ Kasneje so se sodišča bolj zavedala, da je glede na sklicevanje ZPP na pogoje iz ZIZ za izdajo začasnih odredb vendarle treba presojevati zakonske pogoje, in najbrž pod vplivom ustavne odločbe kot pogoj za

⁶⁹ Najde se sicer tudi stališče, da je začasno odredbo za preživljanje otroka mogoče presojevati, kot da je obveznost bodisi denarna bodisi nedenarna (Rijavec, v: Ude, Betetto, Galič, Rijavec, Wedam Lukić, Zobec, PRAVDNI POSTOPEK, 3. KNJIGA (2009), str. 629), vendar sama za opredelitev terjatve preživnine kot nedenarne terjatve ne vidim podlage.

⁷⁰ Sklep VSK I Cp 1125/2006, z dne 9. 1. 2007.

⁷¹ Pred ZPP iz leta 1999 je to urejal 72. člen ZZZDR.

⁷² V teh sporih so regulacijske tudi začasne odredbe glede varstva skupnih otrok, stikov in izselitve zakonca iz skupnega stanovanja, vendar je pri teh narava glavnega zahtevka nedenarne narave. O tem več Galič, Začasne odredbe v sporih iz družinskopravnih razmerij, v: Pravosodni bilten, 21 (2000) 4, str. 73–87.

⁷³ Tako tudi ustavna odločba Up-232/99, z dne 6. 9. 1999.

⁷⁴ Sklep VSK I Cp 1414/99, z dne 30. 11. 1999, sklep VSL I Cp 2080/99, z dne 8. 12. 1999.

⁷⁵ Sklep VSL II Cp 847/2000, z dne 31. 5. 2000, sklep VSL II Cp 1990/99, z dne 15. 12. 1999.

⁷⁶ Sklep VSC Cp 1583/99, z dne 6. 1. 2000.

izdajo začasne odredbe o preživnini presojala⁷⁷ siceršnji nastanek nenadomestljive ali težko nadomestljive škode, kar po ZIZ sploh ni razlog za izdajo začasne odredbe za zavarovanje denarne terjatve. Najdejo se tudi odločbe,⁷⁸ ki preživninsko terjatev pravilno opredelijo kot denarno, nato pa naložitev plačevanja preživnine v času do končne odločitve utemeljijo z nevarnostjo, da bo upniku uveljavitev terjatve precej otežena. To je sicer res razlog za izdajo začasne odredbe, vendar zavarovalne, katere namen je zavarovati bodočo izvršbo, česar pa sodišče ne more doseči s prisoditvijo plačevanja preživnine do končne odločitve.

Le redke so tako odločbe,⁷⁹ ki presodijo, da plačevanje določenega zneska preživnine za toženo stranko glede na višino njenih dohodkov ne bo pomenilo socialne ogroženosti, tj. da bo s takšnim plačilom pretrpela le neznatno škodo, kar je po mojem mnenju po določbah ZIZ (ki se uporablja tudi v postopkih po posebnih predpisih, kadar ti določajo tako) edina možnost za izdajo regulacijske začasne odredbe glede denarnih terjatev. Mogoče se na prvi pogled zdi »neizdaja« regulacijske začasne odredbe v družinskih sporih zaradi neizpoljenosti pogoja neznatne škode nepravična, vendar ima v takem primeru finančno ogroženi preživljanec za preživljanje v času do konca pravnega postopka druge možnosti.

Če se sodišča še nekako ukvarjajo s presojo drugega (četudi napačnega) pogoja, pa v nobeni odločbi o začasni odredbi za preživnino nisem zasledila niti omembe, da je potreben oziroma izpolnjen tudi pogoj verjetnega obstoja ali nastanka terjatve. Prepričana sem sicer, da se sodiščem izpolnjenost tega pogoja v zakonskih in družinskih postopkih zdi samoumevna, vendar menim, da bi kljub temu morala njegov obstoj v odločbi utemeljiti.⁸⁰

Naložitev plačevanja preživnine z začasno odredbo ni samoumevna, če je otrok z začasno odredbo zaupan v varstvo drugemu od staršev. Prav tako pa za izdajo začasne odredbe o preživljanju ni treba, da je prej izdana začasna odredba o varstvu. Za izdajo začasne odredbe o preživljanju je potrebna »le« izpolnjenost zakonskih pogojev, pri določanju višine začasnega zneska preživnine pa je treba upoštevati, da je njen namen zagotoviti le nujno preživetje, zaradi česar bo pri-sojeni znesek praviloma nižji od tistega v končni odločbi.⁸¹

⁷⁷ Sklep VSL I Cp 1073/2003, z dne 4. 6. 2003, sklep VSL IV Cp 3938/2009, z dne 18. 11. 2009, sklep VSL IV Cp 1199/2010, z dne 22. 4. 2010.

⁷⁸ Sklep VSL III Cp 1220/2000, z dne 2. 8. 2000.

⁷⁹ Sklep VSL IV Cp 4268/2009, z dne 16. 12. 2009, sodba VSL I Cp 94/2000, z dne 4. 5. 2000.

⁸⁰ Edini primer, da je sodišče presojal tudi obstoj terjatve in ugotovilo, da ni verjetno, da ta obstaja, je sklep VSL IV Cp 3398/2010, z dne 23. 9. 2010; v njem je tožeča stranka začasno odredbo za plačevanje preživnine predlagala hkrati s tožbo na ugotovitev očetovstva.

⁸¹ Tako tudi Galič, *Zčasne odredbe v sporih iz družinskopravnih razmerij*, v: *Pravosodni bilten*, 21 (2000) 4, str. 80.

3.2. Pogoj poleg obstoja terjatve

3.2.1. Škoda – nenadomestljiva ali težko nadomestljiva

Poleg terjatve mora tožnik za izdajo začasne odredbe verjetno izkazati še enega od preostalih zakonsko alternativno določenih pogojev. Ob izdaji ustavne odločbe je začasne odredbe urejal ZIP. Regulacijske začasne odredbe je Ustavno sodišče v konkretnem primeru dopustilo, da bi z začasno ureditvijo spornega razmerja preprečilo siceršnji nastanek nenadomestljive škode, zaradi katere bi sodno varstvo ostalo brez pomena.⁸² Ta pogoj, ki je določen le pri zavarovanju nedenarnih terjatev, je ZIZ spremenil tako, da je standard škode iz »nenadomestljive« znižal v »težko nadomestljivo«.⁸³ S tem je bil omiljen strog pravni standard, ki je zaradi ozke interpretacije v sodni praksi⁸⁴ pomenil za upnika le majhno možnost uspeha. Večina škode je namreč nadomestljive z denarno protivrednostjo, zaradi česar je bil ta pogoj v praksi pretežno neuporaben.

Četudi je Ustavno sodišče regulacijske začasne odredbe vezalo na preprečitev nenadomestljive škode, jo je sodna praksa po začetku uporabe ZIZ večinoma nadomestila s pogojem težko nadomestljive škode. Z zmanjšanjem obsega grozeče škode je zakon upniku tako olajšal pot ne le do začasnih odredb, ampak tudi do regulacijskih začasnih odredb. Mogoč je sicer pomislek, ali bi Ustavno sodišče, če bi o istem vprašanju odločalo v ureditvi ZIZ, tudi za nastanek težko nadomestljive škode med sodnim postopkom presodilo, da zaradi nje sodno varstvo ostane brez pomena, zaradi česar je mogoče sporno pravno razmerje za čas do pravnomočne odločitve urediti z regulacijsko začasno odredbo. Odgovor je najbrž pritrđen. V nasprotnem primeru bi bila v Sloveniji le nekaj mesecev po ustavni odločbi izdaja regulacijskih začasnih odredb spet onemogočena, in sicer do morebitne nove ustavne odločbe, ki bi dopustila njihovo izdajo tudi ob nevarnosti nastanka težko nadomestljive škode. V sodni praksi danes tako najdemo odločbe, ki kot pogoj za izdajo regulacijskih začasnih odredb pre-

⁸² Odstavek 6.

⁸³ Zanimivo pa hrvaški Ovršni zakon v drugem odstavku 299. člena kot pogoj za izdajo regulacijske začasne odredbe določa potrebno preprečitev bodisi nenadomestljive bodisi težko nadomestljive škode.

⁸⁴ Sklep VSL I Cp 2155/2000, z dne 4. 1. 2001: »Nenadomestljiva škoda je pravdni standard, ki ga je treba šele zapolniti z okoliščinami konkretnega primera. Kot predpostavka za izdajo začasne odredbe ni podana zgolj zaradi nemožnosti naturalne restitucije. Odškodninske posledice se načeloma lahko vedno pokrije tudi z denarno odškodnino, zato pojma nenadomestljive škode ni mogoče razumeti kot škode, ki se po določitvi o odškodninski odgovornosti v Zakonu o obližacijskih razmerjih lahko povrne kot odškodnina. Povrnitev škode v denarju je resda izključena zlasti takrat, ko zavezanec odškodnine ni sposoben plačati.«

sojajo nevarnost nastanka »težko nadomestljive škode«⁸⁵ oziroma govorijo o »nenadomestljivi oziroma/ali težko nadomestljivi« škodi.⁸⁶ Prva praksa se mi zdi pravilna, druga še sprejemljiva (pod pogojem, da sodišče za ugoditev predlogu presoja nevarnost težko nadomestljive škode), napačne pa so odločbe,⁸⁷ ki za ugoditev takemu predlogu leta po zakonski spremembi pravnega standarda še vedno zahtevajo nevarnost nastanka nenadomestljive škode. Če sodišče obstoje te ugotovi in zato predlogu ugodi, upnik doseže, kar je želel, posredno pa je izpolnjen tudi zakonski pogoj, saj je nenadomestljiva škoda res težko nadomestljiva. Menim pa, da v upnikovo ustavno pravico do sodnega varstva posegajo tiste odločbe,⁸⁸ ki so predlog zavrnil, ker je izdajo odredbe upnik utemeljeval z nevarnostjo nastanka težko nadomestljive škode, zaradi česar je sodišče ugotovilo neobstoj nenadomestljive škode. Zavrnitev predloga je bila tako utemeljena z neobstojem pogoja, ki ga je za izdajo določilo Ustavno sodišče, čeprav zakon izpolnjenosti tega pogoja ne zahteva več.

O tem, da je nevarnost nastanka težko nadomestljive škode pogoj, zaradi katerega je mogoče izdati regulacijsko začasno odredbo, je v slovenski sodni praksi in pravni teoriji še največ enotnih mnenj. Škodo Obligacijski zakonik⁸⁹ deli na premoženjsko (zmanjšanje premoženja in preprečitev povečanja premoženja) in nepremoženjsko (povzročitev telesnih, duševnih bolečin ali strahu ter okrnitev

⁸⁵ Sklep VSL I Cp 1879/2011, z dne 1. 6. 2011, sklep VSK Cp 1237/2008, z dne 27. 1. 2009, sklep VSL I Cp 181/2010, z dne 15. 4. 2010, sklep VSL I Cpg 785/2010, z dne 14. 7. 2010, sklep VSL I Cp 4184/2009, z dne 16. 12. 2009, sklep VSL II Cp 3973/2009, z dne 2. 12. 2009, sklep VSL II Cp 4418/2009, z dne 26. 1. 2010, sklep VSL I Cp 1569/2010, z dne 12. 5. 2010, sklep VSL I Cpg 55/2010, z dne 12. 5. 2010, sklep VSL II Cp 205/2011, z dne 3. 2. 2011, sklep VSL I Cp 1560/2012, z dne 6. 6. 2012, sklep VSL I Cp 2160/2010, z dne 4. 8. 2010.

⁸⁶ Sklep VSL II Cp 86/2012, z dne 18. 1. 2012, sklep VSL I Cp 4227/2011, z dne 9. 1. 2012, sklep VSL I Cp 848/2011, z dne 23. 3. 2011, sklep VSC Cp 739/2008, z dne 13. 8. 2008, sklep VSL I Cp 997/2010, z dne 17. 3. 2010, sklep VSL I Cp 2910/2010, z dne 15. 9. 2010.

⁸⁷ Sklep VSL II Cp 3561/2010, z dne 13. 10. 2010: »Tožnik je izkazal manjša finančna sredstva, ki pa sama po sebi lahko predstavljajo le premoženjsko škodo, ki pa že po naravi stvari ne more biti nenadomestljiva.« Sklep VSK Cp 145/2009, z dne 18. 3. 2009: »S tem, ko jih tožeča stranka ne more uporabljati, res nastaja škoda, vendar ta tudi po mnenju pritožbenega sodišča ni nenadomestljiva, vedno namreč obstaja možnost zahtevati povračilo v obliki denarne odškodnine.« Sklep VSL I Cp 1116/2000, z dne 19. 7. 2000: »Zgolj nemožnost uporabe prostorov v kleti ne predstavlja nenadomestljive škode. ... Škoda, ki bi ob tem nastala, je resda lahko velika, vendar pa ... tožeča stranka v predlogu ni trdila, da naj bi bila nenadomestljiva, niti ni pojasnila, zakaj naj bi bila nenadomestljiva.« Sklep VSL I Cpg 952/2000, z dne 5. 10. 2000: »... tožeča stranka podala prepavšalne navedbe o nastanku nenadomestljive škode tožeči stranki brez izdaje začasne odredbe.« Sklep VSL I Cpg 626/2010, z dne 9. 6. 2010, sklep VSL I Cp 1991/2009, z dne 8. 7. 2009, sklep VSL II Cp 1255/2010, z dne 13. 4. 2011, sklep VSL II Cp 2386/2012, z dne 26. 9. 2012.

⁸⁸ Sklep VSL II Cp 3469/2012, z dne 14. 12. 2012, VSL I Cp 372/2009, z dne 13. 5. 2009.

⁸⁹ Člen 132 Obligacijskega zakonika (OZ), Ur. l. RS, št. 83/2001 in nasl.

ugleda pravne osebe). Kakšna je škoda, ki jo je težko nadomestiti, pa ZIZ ne določa; izpolnjenost tega pogoja tako presoja sodišče v vsakem posameznem primeru.⁹⁰

3.2.2. Sila

V ustavni odločbi je, kot omenjeno, sodišče omogočilo regulacijske začasne odredbe, saj bi siceršnji nastanek škode povzročil, da bi sodno varstvo ostalo brez pomena. Iz tega bi lahko sledil sklep, da je Ustavno sodišče dovolilo izdajo regulacijskih začasnih odredb samo v primerih, ko tožnik zatrjuje in verjetno izkaže nevarnost take škode. Pogoj nenadomestljive oziroma težko nadomestljive škode pa je ena od dveh alternativnih možnosti v drugem odstavku 267. člena ZIP oziroma drugi alineji drugega odstavka 272. člena ZIZ. Edini indic, ki kaže na dovoljenost regulacijskih začasnih odredb tudi, kadar grozi sila, tj. drugi od pogojev iz iste določbe, je del šestega odstavka odločbe, ki pravi, da »pomen drugega odstavka 267. člena ZIP, ki omogoča izdajo začasnih odredb zaradi preprečitve nasilja ali nenadomestljive škode, ni le v tem, da zagotovi možnost morebitne izvršbe, pač pa tudi v tem, da začasno uredi sporno pravno razmerje«. Iz tega izhaja, da se regulacijske začasne odredbe lahko izdajo tudi, kadar je to potrebno za preprečitev uporabe sile, oziroma da sila, ki nastane med sodnim postopkom, prav tako povzroči, da bo sodno varstvo ostalo brez pomena, zaradi česar je dopustna začasna ureditev spornega pravnega razmerja.⁹¹ Taka razlaga je smiselna tudi ob primerjavi z avstrijsko normativno ureditvijo, ki jo slovenski ZIZ skoraj dobesedno povzema. Tudi EO namreč regulacijskih začasnih odredb ne ureja, vendar pa po splošno sprejetem stališču te povezujejo z drugim odstavkom 381. člena, ki omogoča izdajo začasnih odredb, da se prepreči grozeča sila ali odvrne grozeča nenadomestljiva škoda. Prav tako izdajo te vrste odredb za preprečitev sile izrecno določa hrvaški Ovršni zakon.⁹² Tudi slovenska sodna

⁹⁰ Rijavec, CIVILNO IZVRŠILNO PRAVO (2003), str. 268, kot težko nadomestljivo škodo določa tisto, ko se »pričakuje nastanek resnih posledic, ki jih bo težko odpraviti ali omiliti«.

⁹¹ Tako tudi Šipec, v: Šipec, Plavšak, Klampfer, Jerovšek, Čebulj, ZACASNE ODREDBE (2001), str. 89.

⁹² Drugi odstavek 299. člena.

praksa⁹³ si je ustavno odločbo Up-275/97 večinoma razlagala na ta način,⁹⁴ z uveljavitvijo ZIZ pa glede standarda sile ni nastal podoben problem kot pri škodi, saj je zahtevani standard sile v celoti prevzet od predhodnika. Kot škodo tudi vsebino sile sodišče presoja v vsakem konkretnem primeru, zanjo pa gre, če se iz okoliščin vidi, da grozi resna nevarnost življenju, telesni ali drugi pomembni dobrini upnika ali koga drugega.⁹⁵

3.2.3. *Tehtanje neugodnih posledic*

V konkretnem primeru, ki je bil podlaga za izdano ustavno odločbo, regulacijska začasna odredba sicer ni bila dopuščena zaradi nevarnosti »težko nadomestljive škode ali sile«, kar zahteva ZIZ, vendar lahko iz obrazložitve ustavne odločbe in zaradi podobnosti pogojev v drugem odstavku 267. člena ZIP sklepamo na možnost izdaje ureditvenih odredb v okoliščinah iz druge alineje drugega odstavka 272. člena ZIZ.

Drugače pa je glede pogoja iz tretje alineje drugega odstavka 273. člena ZIZ, ki omogoča izdajo začasnih odredb v primeru, da dolžnik ob morebitni kasnejši ugotovitvi neutemeljenosti tožbenega zahtevka ne bi pretrpel hujših neugodnih posledic od tistih, ki bi brez izdaje začasne odredbe nastale upniku. Tega pogoja za izdajo začasnih odredb ZIP ni določal, zaradi česar ga ustavna odločba ni omenjala v zvezi niti z zavarovalnimi niti z regulacijskimi odredbami. Tako je presoja vprašanja, ali lahko sodišče izda regulacijsko začasno odredbo, če upnik dokaže izpolnjenost tega pogoja, ostala prepuščena sodni praksi.⁹⁶ V tej najdemo vse možne rešitve: od odločb, v katerih sodišča možnost izdajanja regulacijske začasne odredbe povezujejo le s pogoji iz druge alineje drugega odstavka 272. člena ZIZ⁹⁷ ter zaradi upnikovega sklicevanja na pogoje zunaj te alineje

⁹³ Sklep VSC Cpg 46/2009, z dne 9. 4. 2009, sklep VSK I Cp 561/2007, z dne 8. 5. 2007, sklep VSL II Cp 4418/2009, z dne 26. 1. 2010, sklep VSL I Cp 2723/2010, z dne 21. 7. 2010, sklep VSL II Cp 914/2011, z dne 16. 3. 2011, sklep VSL II Cp 1255/2010, z dne 13. 4. 2011, sklep VSL I Cp 1560/2012, z dne 6. 6. 2012, sklep VSL I Cp 3556/2011, z dne 9. 11. 2011, sklep VSK I Cp 97/2007, z dne 6. 2. 2007, sklep VSL I Cp 1569/2010, z dne 12. 5. 2010, sklep VSL I Cp 2910/2010, z dne 15. 9. 2010, sklep VSL I Cp 181/2010, z dne 15. 4. 2010, sklep VS RS II Ips 105/2008, z dne 26. 6. 2008.

⁹⁴ Našla sem tudi odločbe, ki za izdajo regulacijske začasne odredbe omenjajo le pogoj težko nadomestljive škode, ne pa tudi sile, npr. sklep VSL I Cp 4184/2009, z dne 16. 12. 2009, sklep VSL I Cp 3167/2009, z dne 30. 9. 2009.

⁹⁵ Rijavec, CIVILNO IZVRŠILNO PRAVO (2003), str. 268.

⁹⁶ Enako je tudi glede pogoja neznatne škode iz tretjega odstavka 272. člena ZIZ, ki pa je pri nedenarnih zahtevkih isti kot pri denarnih, o čemer sem pisala že prej.

⁹⁷ Sklep VSL I Cp 1569/2010 z dne 12. 5. 2010, sklep VSL II Cp 4418/2009, z dne 26. 1. 2010, sklep VSL I Cp 1560/2012, z dne 6. 6. 2012, sklep VSC Cpg 46/2009, z dne 9. 4. 2009, sklep

njegov predlog zavrnejo,⁹⁸ do takih, ki dopuščajo izdajo regulacijskih začasnih odredb po drugi in tretji alineji drugega odstavka 272. člena ZIZ.⁹⁹ Sodne prakse, v kateri bi upnik svoj predlog utemeljeval s pogojem iz tretje alineje drugega odstavka 272. člena ZIZ, sodišče pa bi njegovo izpolnjenost presojalo za izdajo regulacijske odredbe, nisem našla veliko.¹⁰⁰

Ustavno sodišče je izdajo začasnih odredb, ki pred odločitvijo o zahtevku z njegovim urejanjem posegajo v pravni odnos, prikazalo kot izjemno sredstvo, ki ga je mogoče izdati le v nujnih primerih in pod pogojem izpolnjenosti restriktivno presojanih pogojev.¹⁰¹ Takšna utemeljitev daje vtis, da je treba čim ožje presojati tudi nabor pogojev, zaradi katerih je ta vrsta začasnih odredb dopustna. Sklepali bi lahko torej, da je regulacijsko začasno odredbo tako mogoče izdati le glede okoliščin, ki jih je omenilo Ustavno sodišče, in da se pogoji ne smejo širiti na druge, ki jih za izdajo začasnih odredb določa zakon.

Vendar Ustavno sodišče regulacijskih začasnih odredb ni izrecno omejilo na pogoj preprečitve nastanka škode oziroma sile, ampak je njihovo izdajo omejilo le na »najhujše« primere, v katerih bi zaradi določenih okoliščin sodno varstvo izgubilo svoj namen. Tako menim, da so lahko ureditvene odredbe izdane tudi na podlagi drugih zakonskih pogojev, npr. kadar upnik verjetno izkaže, da mu bodo brez njene izdaje nastale hujše neugodne posledice kot dolžniku v primeru izdaje in kasnejše ugotovitve neutemeljenosti tožbenega zahtevka.¹⁰² Za uspešno utemeljevanje takega pogoja je treba, da predlagatelj izkaže obseg neugodnih posledic na vsaki strani in z njihovim tehtanjem pokaže na potrebo po začasni ureditvi spornega razmerja.

Pri tem se seveda pojavljajo pomisleki o nevarnostih širjenja možnosti poseganja v pravni odnos pred sodno odločitvijo o sporu, vendar menim, da je dolžnik še vedno zadostno zavarovan, saj bo moral predlagatelj izpolnjenost pogojev dokazati s stopnjo verjetnosti, poleg tega pa bo sodišče v vsakem primeru ločeno presojalo še pogoj reverzibilnosti.¹⁰³ Da ni potreben poseben strah

---

VSL II Cp 1055/2009, z dne 8. 4. 2009, sklep VSL II Cp 3034/2012, z dne 12. 12. 2012, sklep VSL I Cp 2977/2012, z dne 7. 11. 2012, sklep VSL II Cp 3973/2009, z dne 2. 12. 2009, sklep VSL I Cp 2160/2010, z dne 4. 8. 2010.

⁹⁸ Sklep VSK I Cp 1210/2006, z dne 29. 08. 2007, sklep VSL I Cp 372/2009, z dne 13. 5. 2009.

⁹⁹ Sklep VSC I Ip 762/2007, z dne 23. 7. 2007, sklep VSL II Cp 914/2011, z dne 16. 3. 2011, sklep VSK I Cp 895/2006, z dne 11. 10. 2006, sklep VSL I Cpg 536/2010, z dne 27. 1. 2011, sklep VSL II Cp 830/2009, z dne 1. 4. 2009.

¹⁰⁰ Sklep VSL II Cp 1232/2012, z dne 25. 4. 2012, sklep VSL II Cp 211/2012, z dne 1. 2. 2012, sklep VSL II Cp 1183/2012, z dne 16. 5. 2012.

¹⁰¹ Odstavek 9.

¹⁰² Tako tudi Šipec, v: Šipec, Plavšak, Klampfer, Jerovšek, Čebulj, ZAČASNE ODREDBE (2001), str. 89.

¹⁰³ »Mešanje« teh dveh pogojev ni pravilno, kot npr. v sklepu VSL I Cpg 90/2011, v katerem sodišče presodi, da bi izdaja regulacijske odredbe povzročila nerevezibilno stanje, iz česar sklepa, da

pred širjenjem pogojev, kaže tudi hrvaška pravna ureditev, ki izdajo teh odredb dopušča, če je to potrebno za preprečitev nastanka nenadomestljive ali težko nadomestljive škode, nasilja ali iz drugih pomembnih razlogov.¹⁰⁴ Nabor razlogov tako pušča odprt, kar upnikom omogoča širši dostop do začasnega varstva, pod pogojem, da pred sodiščem verjetno dokažejo, da obstaja pomemben razlog, zaradi katerega je ogrožen ali že kršen pravni red, in da je za njegovo zavarovanje potrebna predlagana ureditev spornega razmerja.¹⁰⁵

3.2.4. Nevarnost onemogočene ali precej otežene uveljavitve terjatve

Poleg vseh navedenih pogojev za izdajo začasnih odredb ZIZ (kot prej že ZIP) kot prvega od pogojev za izdajo začasne odredbe določa nevarnost, da bo uveljavitev terjatve v prihodnosti onemogočena ali precej otežena, pri čemer za uveljavitev denarnih terjatev zahteva subjektivno nevarnost, tj. nevarnost, ki je posledica dolžnikovega razpolaganja s premoženjem, za nedelarne terjatve pa objektivno nevarnost, ki je neodvisna od dolžnikovega ravnanja. Že sam pogoj pove, da gre za zavarovanje bodoče izvršbe terjatve, kar je bil pred ustavno odločbo tudi edini dopusten namen začasnih odredb. Pogoj s to vsebino v ZIP (prvi odstavek 267. člena) je Ustavno sodišče tudi izrecno¹⁰⁶ povezalo z začasnimi odredbami zavarovalne narave, medtem ko je za tistega v drugem odstavku 267. člena ZIP določilo, da njegov pomen ni le v tem, da zagotovi možnost morebitne izvršbe, temveč tudi v tem, da začasno uredi sporno pravno razmerje.¹⁰⁷ Nevarnost onemogočanja ali otežitve izvršbe je tako omejena na prvotni pomen začasnih odredb, tj. na zavarovalno funkcijo, zaradi česar ob izpolnjenosti tega

---

bi tako z nastankom nereverzibilnih posledic dolžniku očitno nastale hujše posledice, kot sicer brez izdaje začasne odredbe grozijo upniku, zaradi česar ni izpolnjen pogoj iz drugega odstavka 272. člena ZIZ in je treba predlog zavrniti.

¹⁰⁴ Drugi odstavek 299. člena Ovršnega zakona.

¹⁰⁵ Dika, *GRADANSKO OVRŠNO PRAVO* (2007), str. 891.

¹⁰⁶ Odstavek 6.

¹⁰⁷ Tako ustavno odločbo razume tudi Šipec, v: Šipec, Plavšak, Klampfer, Jerovšek, Čebulj, *ZAČASNE ODREDBE* (2001), str. 86: »Ko Ustavno sodišče RS regulacijske odredbe omejuje na drugi odstavek 267. člena ZIP, s tem zunaj relevantnih pravnih razmerij že postavlja ... terjatev, za katero se zatrjuje predpostavke iz prvega odstavka 267. člena ZIP (zdaj prva alineja drugega odstavka 272. člena ZIZ).«

pogoja ni mogoče izdati regulacijske začasne odredbe, čemur sledi tudi večinska¹⁰⁸ sodna praksa.¹⁰⁹

3.2.5. Skupno vsem pogojem

Ker velja pravilo, da naj se regulacijska začasna odredba zaradi poseganja v dolžnikov pravni položaj izda le v nujnih primerih,¹¹⁰ je treba izpolnjenost pogojev, ki so podlaga za izdajo regulacijske začasne odredbe, presojati strogo.¹¹¹ Nekatere sodne odločbe¹¹² poudarjajo celo, da naj se presojajo strožje kot tedaj, kadar se na njihovi podlagi izdaja zavarovalna začasna odredba, čeprav gre za iste pogoje po istih zakonskih določbah. Menim, da je to pretirano, saj mora biti upnikom v praksi omogočen dostop do take odredbe, poleg tega pa za tako strožjo presojo¹¹³ ni pravne podlage.

4. Reverzibilnost

Poleg materialnopравnih pogojev iz ZIZ, izpolnjenost katerih sodišča pri izdajanju regulacijskih začasnih odredb presojajo restriktivno, je Ustavno sodišče postavilo še dodaten pogoj, ki ga ZIZ ne določa. Sodno varstvo namreč ne bi doseglo svojega namena, če bi po izdaji regulacijske začasne odredbe sodišče zavrnilo tožbeni zahtevek, pri tem pa stanja ne bi moglo povrniti v tisto pred začasno odredbo, tj. če bi začasna odredba tožencu nalagala storitev nečesa, česar z razveljavitvijo začasne odredbe kasneje ne bi bilo več mogoče odpraviti, ali opustitev nečesa, česar kasneje ne bi bilo več mogoče storiti.¹¹⁴ Izdaja regulacijske začasne odredbe in tako vzpostavitev stanja, ki si ga sicer lahko tožnik

¹⁰⁸ Najdejo pa se tudi odločbe, ki dovoljujejo izdajo regulacijske začasne odredbe v primeru, da bi bila izvedba odločitve o terjatvi sicer otežena ali onemogočena, npr. sklep VSL I Cpg 619/2009, z dne 2. 9. 2009.

¹⁰⁹ Sklep VSL II Cp 1183/2012, z dne 16. 5. 2012, sklep VSL I Cpg 660/2011, z dne 28. 6. 2011, sklep VSL II Cp 205/2011, z dne 3. 2. 2011, sklep VSL II Cp 1055/2009, z dne 8. 4. 2009, sklep VSK I Cp 895/2006, z dne 11. 10. 2006.

¹¹⁰ Npr. sklep VSL I Cpg 534/2006, z dne 6. 7. 2006.

¹¹¹ Sklep VSK Cp 1237/2008, z dne 27. 1. 2009, sklep VSL II Cp 1255/2010, z dne 13. 4. 2011, sklep VSL II Cp 3561/2010, z dne 13. 10. 2010, sklep VSL I Cpg 660/2011, z dne 28. 6. 2011.

¹¹² Sklep VSL II Cp 1055/2009, z dne 8. 4. 2009, sklep VSL I Cp 372/2009, z dne 13. 5. 2009, sklep VSL I Cp 3333/2011, z dne 27. 10. 2011, sklep VSL II Cp 205/2011, z dne 3. 2. 2011, sklep VSK Cp 739/2008, z dne 13. 8. 2008.

¹¹³ Da bi npr. grozeča škoda ob predlogu regulacijske začasne odredbe morala biti še težje nadomestljiva kot težko nadomestljiva škoda pri zavarovalnih.

¹¹⁴ Odstavek 9.

»zasluži« šele s tem, da v pravdi uspe, že med pravdo samo je velik poseg v dolžnikov položaj. Iz tega razloga je treba ob presojanju izpolnjenosti materialnopravnih pogojev hkrati upoštevati še interese nasprotne stranke.¹¹⁵ Ustavno sodišče je zato določilo, da sodišče ne more izdati regulacijske začasne odredbe, če v primeru zavrnitve tožbenega zahtevka v pravdi za toženca ne bo mogoče vzpostaviti prejšnjega stanja.¹¹⁶ Če je pri denarnih terjatvah reverzibilnost enostavneje predstavljiva¹¹⁷ in se problem pojavi šele v primeru tožnikove finančne insolventnosti, pa je pri nedenarnih terjatvah lahko problem že sama vsebina možnosti vrnitve v prejšnje stanje. Je dovolj, da tožnik tožencu vrne le denarno nadomestilo za stvar, ki mu jo toženec zaradi začasne odredbe izročil med postopkom, pa je bila pri tožniku uničena ali poškodovana? V kakšni obliki se v prejšnje stanje vračajo storitve?

Možnost vrnitve v prejšnje stanje predlagatelj regulacijske začasne odredbe pred sodiščem dokazuje s stopnjo verjetnosti tako kot druge pogoje za izdajo začasne odredbe.¹¹⁸ Tako je dodatno omejena izdaja regulacijskih začasnih odredb, katerih učinek mora biti po razveljavitvi odredbe ali poteku časovnega roka, določenega v njej, odpravljen. Če upnik možnosti vzpostavitve v prejšnje stanje ne izkaže, se njegov predlog za začasno odredbo zavrne.¹¹⁹

5. Sklep

Tako ZIZ kot prej tudi ZIP začasne odredbe razvrščata le glede na vrsto terjatev, ki jo zavarujejo, ne pa tudi glede na vsebino. Glede te določata, da je mogoče izdati vsako začasno odredbo, ki doseže namen zavarovanja terjatve.¹²⁰ V skladu s tako določbo sta torej odredba, ki pravno razmerje ureja, in odredba, katere vsebina se pokriva s tožbenim zahtevkom, obe pod pogojem,

¹¹⁵ Tako tudi Vrhovno sodišče v sklepu II Ips 105/2008, z dne 26. 6. 2008, sklep VSL I Cpg 90/2011, sklep VSL I Cpg 626/2010, z dne 9. 6. 2010, sklep VSL II Cp 1055/2009, z dne 8. 4. 2009, sklep VSL I Cp 3167/2009, z dne 30. 9. 2009, sklep VSL I Cpg 130/2008, z dne 13. 3. 2008.

¹¹⁶ Isti pogoj za izdajo regulacijske začasne odredbe je zahtevan tudi v avstrijski pravni ureditvi – König, *EINSTWEILIGE VERFÜGUNGEN IM ZIVILVERFAHREN* (2012), str. 80.

¹¹⁷ Tožnik naj vrne denarni znesek, ki ga je prejel.

¹¹⁸ Tako tudi sklep VSL I Cpg 785/2010, z dne 14. 7. 2010, sklep VSL I Cp 1560/2012, z dne 6. 6. 2012.

¹¹⁹ Sklep VSL I Cp 1569/2010, z dne 12. 5. 2010, sodba in sklep VSM I Cp 2086/2009, z dne 30. 3. 2010, sklep VSL I Cpg 294/2012, z dne 27. 3. 2012.

¹²⁰ Člena 271 in 273 ZIZ.

da se s tem zavaruje terjatev.¹²¹ Zakon torej gramatikalno gledano regulacijskih začasnih odredb ne prepoveduje oziroma za njihovo izdajo ne postavlja pogojev, drugačnih od tistih, ki jih določa začasne odredbe na splošno. Prepoved začasnih odredb z regulacijsko naravo je tako skonstruirala sodna praksa, ki je institut razlagala preozko. Kljub normativni možnosti za izdajo regulacijskih začasnih odredb je preobrat na tem področju povzročila šele ustavna odločba. S spremembo razumevanja narave začasnih odredb je Ustavno sodišče povzročilo nenadno zastaranje dela dotedanje sodne prakse, sodišča pa so morala pri odločanju o predlogih za izdajo regulacijskih začasnih odredb zavzemati nova stališča, skladna z ustavno odločbo. Možnost takšnega zavarovanja tožbenega zahtevka že v času sodnega postopka je močno olajšala položaj upnikov, vendar je pri njihovi izdaji potrebna previdnost. Zaradi dolgotrajnih sodnih postopkov bo »začasna« ureditev spornega pravnega razmerja najbrž veljala več let in s tem močno vplivala na okoliščine primera in odnose med subjekti. Pri določanju vsebine urejanja pravnega razmerja je to treba imeti v mislih, hkrati pa paziti, da odredba ne preseže namena zavarovanja,¹²² tj. da ne ponuja pravnega varstva, ki ga tožnik ne bo dosegel niti po ugoditvi glavnemu zahtevku.¹²³

Tudi po več kot desetletju od izdaje ustavne odločbe ostaja v pravni teoriji in sodni praksi glede regulacijskih začasnih odredb spornih veliko vprašanj. Na večino od teh bi bilo najbrž odgovorjeno z ureditvijo te vrste odredb v ZIZ, ki trenutno v poglavju o tej vrsti sredstva zavarovanja ne pozna niti izraza »regulacijske« ali »ureditvene« začasne odredbe.

¹²¹ Podobno tudi Galič, Začasne odredbe v sporih iz družinskopravnih razmerij, v: *Pravosodni bilten*, 21 (2000) 4, str. 74.

¹²² Tako tudi Šipec, v: Šipec, Plavšak, Klampfer, Jerovšek, Čebulj, *ZAČASNE ODREDBE* (2001), str. 23.

¹²³ Tako tudi Galič, Začasne odredbe v sporih iz družinskopravnih razmerij, v: *Pravosodni bilten*, 21 (2000) 4, str. 75.

Literatura

- Dežman, Aljoša: Izdaja začasne odredbe za zavarovanje denarne terjatve, v: *Pravna praksa*, 29 (2010) 36, str. 8–10.
- Dika, Mihajlo: *GRAĐANSKO OVRŠNO PRAVO*, 1. KNJIGA, Narodne novine, Zagreb 2007.
- Frad, Thomas; Schimka, Benedict: Austria, v: *INTERNATIONAL CIVIL PROCEDURE* (ur. Shelby R. Grubs), Kluwer Law International, The Hague 2003, str. 57–73.
- Galič, Aleš: Učinki začasnih odredb, v: *GRADIVO ZA SEMINAR: UČINKOVITO UVELJAVLJANJE TERJATEV – IZKUŠNJE ZIZ*, Nebra, Ljubljana 2007, str. 1–18.
- Galič, Aleš: Začasne odredbe v evropskem civilnem procesnem pravu, v: *Zbornik znanstvenih razprav*, 64 (2004), str. 125–154.
- Galič, Aleš: Začasne odredbe v sporih iz družinskopravnih razmerij, v: *Pravosodni bilten*, 21 (2000) 4, str. 73–87.
- König, Bernhard: *EINSTWEILIGE VERFÜGUNGEN IM ZIVILVERFAHREN*, 4. izdaja, Manzsche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, Wien 2012.
- Plavšak, Nina (ur.); Juhart, Miha (ur.) in drugi: *OBLIGACIJSKI ZAKONIK S KOMENTARJEM*, 1. KNJIGA, GV Založba, Ljubljana 2003.
- Rechberger, Walter H.; Oberhammer, Paul: *EXEKUTIONSRECHT*, 5. izdaja, Facultas Verlags- und Buchhandels, Wien 2009.
- Rijavec, Vesna: *CIVILNO IZVRŠILNO PRAVO*, GV Založba, Ljubljana 2003.
- Šipec, Miha: Začasne odredbe v sodnih sporih po ZGD, v: *Podjetje in delo*, 23 (1997) 3-4, str. 285–301.
- Šipec, Miha; Plavšak, Nina; Klampfer, Marta; Jerovšek, Tone, Čebulj, Janez: *ZAČASNE ODREDBE V CIVILNIH SODNIH POSTOPKI, POSTOPKI PRED DELOVNIMI IN SOCIALNIMI SODIŠČI, UPRAVNIMI SODIŠČI, USTAVNIM SODIŠČEM TER V UPRAVNEM POSTOPKU*, GV Založba, Ljubljana 2001.
- Ude, Lojze (ur.); Betetto, Nina; Galič, Aleš (ur.); Rijavec, Vesna; Wedam Lukić, Dragica; Zobec, Jan: *PRAVDNI POSTOPEK*, 3. KNJIGA, GV Založba, Ljubljana 2009.
- Volk, Dida: *IZVRŠBA IN ZAVAROVANJE*, Odin, Ljubljana 2000.

Regulatory Interlocutory Injunctions

Summary

Interlocutory injunctions are one of the means of the protection of claims. Before the decision of Constitutional court of the Republic of Slovenia Up-275/97 interlocutory injunctions were allowed only to secure future enforcement of the claim (so called security interlocutory injunctions). It was not possible to issue an injunction regulating a legal relationship that is in dispute or even to issue an injunction with the same subject matter as a claim. But the decision of Constitutional court overruled this practice. It ruled that the irreplaceable damage caused during the court proceeding affects plaintiff's constitutional right to judicial protection. As prevention temporary regulation of legal relationship in dispute is allowed. With this ruling Constitutional court allowed so called regulatory interlocutory injunctions, even with the same subject matter as the claim in the main proceeding. Widening the purpose of interlocutory injunctions enabled their issuing also for claims, which cannot be subject of enforcement (claims requesting finding of existence of a right or legal relation – declaratory claims and claims requesting formation, modification or cessation of right or legal relation) and not only for claims requesting payment, performance or cease and desist – condemnatory claims as before. At the time of the constitutional decision, this field was regulated in Law on Execution Proceedings. Its regulation with slight changes was adopted by new Enforcement and Securing of Civil Claims Act which came into force few months later. Nowadays interlocutory injunction is therefore regulated in the latter and for its issue must the alleged creditor show fulfilment of legal requirements with the standard of probability. As a first requirement a creditor must prove that the claim against the debtor exists or is about to arise. After the constitutional decision the nature of the claim can be declaratory, condemnatory or the ones requesting formation, modification or cessation of right or legal relation, but all of these are non-monetary claims. Therefore a question arises if regulatory interlocutory injunctions can also be issued to secure monetary claims. The decision of Constitutional court did not explicitly restrict the new sort of the injunctions to non-monetary claims only and there is also no as restriction in law. Despite the legal theory and case-law which in majority object the possibility of regulatory interlocutory injunctions for monetary claims, I think they are possible to issue if all the demanded legal requirements are fulfilled.

Apart from the existence of the claim also one of the alternatively defined conditions must be fulfilled. In the case underlying the constitutional decision

this condition on which the court grounded new type of injunctions was irreplaceable damage. This damage caused during the court proceeding would undermine the effect of plaintiff's judicial protection. To prevent this consequence, the interlocutory injunction, regulating the legal relationship in dispute, can be issued. But the requirement of the irreplaceable damage was regulated in the Act of enforcement proceeding, which was in force at that time. Later the Act of security and enforcement lowered the level of the amount of the damage from irreplaceable to the one which is extremely difficult to repair. With no noticeable dispute courts took this standard as sufficient to issue a regulatory interlocutory injunction.

But the requirement of damage is not the only possibility to issue the injunction. The law predicts the issue of interlocutory injunction also to prevent impending force. Even if constitutional decision did not explicitly allow regulatory interlocutory injunction on the grounds of this reason, this condition was mentioned in the decision in relation to the new form of injunctions, which was enough for case-law to accept it also as a condition under which not only security interlocutory injunctions but also the regulatory ones can be issued.

While the condition of force was already in the former Law on Execution Proceedings at the time of issuing the constitutional decision, the same condition was adopted into the valid Enforcement and Securing of Civil Claims Act. But the latter developed the injunction even further when it predicted a new condition under which the interlocutory injunction to secure non-monetary claims can be issued. This is a case when in the event that the injunction applied for proves to be without foundation, the debtor will not suffer consequences more adverse than those the creditor will suffer if the issuing of the injunction is withheld. Because of non-existence of this legal requirement at the issue of constitutional decision, the question arises whether its fulfilment is a reason to issue a regulatory interlocutory injunction. In my opinion this is possible, because Constitutional court did not explicitly allow the new type of injunctions only on the ground of specific conditions. Therefore the regulatory interlocutory injunctions should be issued on the grounds of all the requirements generally predicted in the Law for issuing interlocutory injunctions.

The only legal requirement, on the grounds of which in my opinion the regulatory injunction is not possible (but security one only), is when a danger exists that the enforcement of his claim is likely to be rendered impossible or considerably impeded. This requirement is in Law predicted for interlocutory injunctions for monetary and non-monetary claim, but with major difference between them. The danger to issue an interlocutory injunction to secure monetary claim must be subjective, which means that that the enforcement of his

claim is likely to be rendered impossible or considerably impeded due to the alienation, concealment or another sort of disposal of property by the debtor, but the danger for a non-monetary claim can be objective, which means, it does not need to originate in debtor`s behaviour. In the constitutional decision the court explicitly restricted this condition only to security interlocutory injunctions. As a consequence, I think this is the only legal requirement, on the grounds of which only security (and not also regulatory) interlocutory injunctions can be issued. Apart from this the set of conditions to issue a regulatory interlocutory injunction should be the same as for security one.

Beside the conditions defined in law Constitutional court established an additional one, which must be fulfilled in any case when issuing regulatory interlocutory injunction. This is a possibility to restore the state of affairs to the time point before the issue of interlocutory injunction. With this requirement the situation is avoided in which, if later the claim in main proceeding is rejected, there is no possibility to abolish the effects of interlocutory injunction and the debtor`s legal situation is prejudiced definitely.

Before issuing a regulatory interlocutory injunction is therefore important for a court to thoroughly examine all the circumstances and fulfilment of the requirements demanded.